

De onafhankelijke klachtencommissie als bedoeld in artikel 10 van de Wet Verplichte Geestelijke Gezondheidszorg regio Eindhoven

is inzake de klacht 2023/101 van:

de heer XXXX, geboren op XXXX, ten tijde van de klacht verbijvend in de afdeling De Kleine Beek, trainingsunit De Beerze, onderdeel van GGzE, tot het navolgende oordeel gekomen.

1. De procedure

De klachtencommissie ontving op 24 november 2023 een klaagschrift, gedateerd op 24 november 2023, van de heer XXXX, hierna te noemen klager.

Klager heeft de klachtencommissie in zijn klaagschrift verzocht om de beslissing om hem over te plaatsen naar een andere afdeling te schorsen.

De klachtencommissie heeft op 28 november een beslissing genomen over het schorsingsverzoek van klager. De klachtencommissie heeft het verzoek om de beslissing met betrekking tot overplaatsing van klager te schorsen afgewezen.

De klachtencommissie ontving op 30 november 2023 een verweerschrift, gedateerd op eveneens 30 november 2023, van mevrouw XXXX, verpleegkundig specialist GGZ HIC, en van mevrouw XXXX, psycholoog De Kleine Beek - TUB, hierna te noemen verweersters. Op 5 december 2023 is een aanvulling op het verweerschrift ontvangen.

De mondelinge behandeling van de klacht vond plaats op 7 december 2023. Het lid-psychiater van de klachtencommissie heeft via beeldbellen deelgenomen aan het horen van partijen. Klager, de patiëntenvertrouwenspersoon, verweersters alsmede de overige leden van de klachtencommissie waren bij de mondelinge behandeling van de klacht aanwezig.

2. Inhoud van de klacht

De klacht richt zich op:

- de beslissing van 22 november 2023 om klager (intern) over te plaatsen naar de afdeling OPSY (art. 8:16 Wvvgz);
- de beslissing om tijdelijke verplichte zorg te verlenen (art. 8:12 Wvvgz);
- uitvoeren crisismaatregel (art. 8:9 Wvvgz).

3. Standpunt van klager

Klager is het niet eens met de aangekondigde overplaatsing naar OPSY op 26 november. In eerdere gesprekken is aangegeven dat klager naar OPSY zou gaan voor dagbehandelingen vanuit zijn woning. Nu willen verweersters klager daar intern gaan plaatsen in een gesloten setting. Klager wil daar niet zijn en al helemaal niet wonen. Klager wil niet dat anderen bepalen hoe hij zijn leven moet leven. Hij meent dat GGzE bezig is om de eigen regie van klager af te nemen, waardoor hij volledig afhankelijk wordt van GGzE. Klager heeft geen strafbare feiten gepleegd en wordt nog zwaarder gestraft dan de andere mensen die wel delicten hebben gepleegd.

Klager heeft gevraagd om een brief, waarin de reden van overplaatsing staat en waar hij een klacht tegen kan indienen. Echter werd gezegd dat hij geen brief krijgt en dat hij het moet doen met de mondelinge toezegging die gedaan is door de assistent van een andere psychiater. Klager heeft niet de intentie om vrijwillig mee te gaan naar OPSY.

De beslissing is niet op schrift gesteld en/of niet schriftelijk voldoende gemotiveerd. Klager en/of de vertegenwoordiger en/of de officier van justitie hebben geen afschrift ontvangen van de beslissing (art. 8:16 lid 2 Wvvgz).

De zorgverantwoordelijke heeft (ondanks het verzet van klager) ten onrechte besloten tot tijdelijke verplichte zorg. Klager bestrijdt dat er sprake is (geweest) van een noodsituatie, ernstig nadeel,

gevaar voor eigen veiligheid of veiligheid van anderen en/of gevaar voor strafbare feiten (art. 8:12 Wvvgz).

Klager verzoekt de klachtencommissie om zijn klachten gegrond te verklaren.

4. Standpunt van verweersters

Beloop

Klager is van 27 oktober 2023 t/m 28 november 2023 middels een crisismaatregel opgenomen geweest op de afdeling High Intensive Care (HIC) Grote Beek. Klager is een 51-jarige man met een licht verstandelijke beperking, een geschiedenis van problematisch middelengebruik en psychoseklachten. Ziektebesef is afwezig.

De crisismaatregel werd aangevraagd door de behandelaar van de TUB (trainingsunit de Beerze) na staking van antipsychotica door klager tegen behandeladvies van de behandelend psychiater in. Ook staakte klager volledig de inname van de medicatie tegen hypertensie en mictieklachten en gebruikt hij geen CPAP bij vastgestelde OSAS (slaapapneu).

Door het staken van de medicatie in combinatie met alcohol- en drugsgebruik raakte klager in zijn woning op de TUB psychotisch in enkele maanden tijd ontregeld. Dit uitte zich in achterdocht, waanideeën, auditieve hallucinaties en verbale agressie en daarmee mogelijk agressie afroepen over zichzelf.

Klager is na beoordeling door een onafhankelijke psychiater met een crisismaatregel opgenomen op de HIC.

Op de HIC nam klager na motiverende gesprekken zijn antipsychotica (acemap 2x/week 20 mg) weer in en ging akkoord met een verhoging (acemap 1x/week 20 mg en 1x/week 40 mg). Klager blijft desondanks forse paranoïde psychotische overtuigingen behouden, wat onder andere maakt dat hij geen medicatie neemt voor zijn somatische klachten en ontkent dat er sprake is van slaapapneu en daar ook niet het CPAP apparaat voor wil gebruiken.

Door een adequate medicatie-inname en het bieden van een vaste dagstructuur is de acute psychiatrische crisis gestabiliseerd. Dat wil zeggen dat de agressie-incidenten voortkomend uit de nog altijd bestaande paranoïde psychotische wanen tot een minimum zijn beperkt.

Klager kan echter nog altijd niet zelfstandig problemen oplossen, hij wordt direct boos. Hij kan ook niet zelfstandig plannen en organiseren, waardoor zijn dag ongeorganiseerd en ongestructureerd is. Het abstracte denken is gestoord en hij is niet in staat zich aan te passen aan zijn omgeving. De communicatie met klager verloopt moeizaam, hij begrijpt boodschappen niet of interpreteert het anders, wanneer dezelfde boodschap meermaals wordt herhaald en hij de tijd heeft om te schakelen zien we wel dat het hem voor korte duur, met moeite, lukt zich aan te passen.

Besluit tot overplaatsing naar OPSY

Vóór de HIC opname verbleef klager op Trainingsunit de Beerze (TUB). Dit verliep al jaren wisselend, vanwege overvraging in deze open en ongestructureerde setting, met veel verbale agressie, middelengebruik en toename in psychoseklachten als gevolg.

Klager heeft buiten de TUB enkel ambulante behandeling gehad, verblijvend in de nachtopvang of een begeleide woonvorm, wat nooit effectief is geweest en altijd is geëscaleerd in agressie waardoor hij geen plek meer had om te wonen. Dit gebeurde in de maanden voorafgaand aan de HIC-opname ook op de TUB. Een duurzame vrijwillige behandeling is tot op heden niet van de grond gekomen, ondanks alle inspanningen. Het lukt hem niet om het op te starten of zich blijvend te houden aan afspraken.

Klager heeft nog niet eerder een langerdurende behandeling gehad in een gesloten setting. De conclusie van de behandelaren van de TUB was dat OPSY hiervoor de meest passende

behandelsetting is. Klager is daar echter nooit voor te motiveren geweest, waardoor een eerdere positieve intake bij OPSY in juli 2022 niet tot een opname heeft geleid.

Klager blijkt deze behandeling niet vrijwillig te willen ondergaan. Derhalve werd een zorgmachtiging aangevraagd. De onafhankelijke beoordeling hiervoor vond op 17 november plaats waarna een medische verklaring is opgesteld. De ZM zitting staat op 7 december gepland.

Het hernieuwde intakegesprek bij OPSY vond op 13 november plaats en opname werd gepland voor 27 november met als doel: langere detoxificatie van alcohol en drugs, klinische agressie-/emotieregulatietraining, somatische gezondheid monitoren en motiveren tot gezondere leefstijl (met name gericht ook op de ernstige OSAS), goede (dag- en nacht)structuur bieden, nabijheid bieden en onderzoeken wat een geschikte vervolgplek is passend bij zijn cognitief functioneren. Omdat klager zich verzette tegen deze opname werd onder de nog lopende VCM besloten hem middels verplichte zorg over te plaatsen.

Besluiten tot verlenen van verplichte zorg, overplaatsing en wijziging zorgverantwoordelijke

In het dossier van klager ontbreekt een besluit tot verlenen van verplichte zorg (art. 8.9) d.d. 27-10-2023 betreffende opname binnen accommodatie en inperking van vrijheden.

Uit de medische verklaring van 27-10-2023 blijkt dat klager zich verzette tegen de opname waarvoor een crisismaatregel werd afgegeven. Om onduidelijke redenen werd de plaatsing van klager op de HIC op 27 oktober 2023 door de (dienstdoende) zorgverantwoordelijke echter niet op schrift gesteld.

De zorgverantwoordelijke van de HIC ging de eerstvolgende werkdag op 30 oktober er van uit dat er na het afgeven van de crisismaatregel in de avond van 27 oktober ook een besluit tot verlenen van verplichte zorg was genomen. Dus ook na het besluit van de rechtbank om de voortgezette machtiging tot een crisismaatregel af te geven op 1 november heeft de zorgverantwoordelijke geen nieuw besluit tot verplichte zorg op schrift gesteld, ervan uitgaande dat deze al genomen was op 27 oktober.

Op het moment dat klager zich verzette tegen het besluit van overplaatsing naar OPSY is de zorgverantwoordelijke ervan uitgegaan dat er nog altijd sprake was van verplichte zorg, inperking van vrijheden en opname binnen accommodatie, waardoor bij een overplaatsing naar een andere kliniek er geen nieuw besluit tot verplichte zorg genomen hoefde te worden.

Toen dossierstukken werden opgevraagd door de klachtencommissie om het verweerschrift te onderbouwen, werd in het dossier van klager gezien dat het art 8.9 ontbreekt. Dat maakte dat er op 29-11-2023 alsnog door de zorgverantwoordelijke een besluit tot verlenen van verplichte zorg art. 8.9 op schrift is gesteld over de beslissing om klager over te plaatsen naar kliniek OPSY en de behandelaar van OPSY is gevraagd deze aan klager uit te reiken.

Wat betreft het besluit tot overplaatsing en wijziging van zorgverantwoordelijke is het beleid binnen GGzE (vastgesteld door de geneesheren-directeur) dat dit bij interne overplaatsingen niet op schrift wordt gesteld (art 8.16 WVGZ). Dat is de reden dat klager geen besluit tot overplaatsing heeft ontvangen.

Door de secretaris van het Bureau Geneesheren-directeur is op 5 december 2023 het beleid ten aanzien van interne overplaatsingen als volgt toegelicht:

‘Interne overplaatsing 8.16

Er is besloten om 8.16 vooralsnog niet intern te gaan gebruiken, wel extern.

Het 8.16 formulier geeft enigszins houvast maar is administratieve last, verweersters zijn van mening dat men meer moet doen om de rechtspositie van de client te beschermen. Men wil dat als volgt gaan doen:

- goede registratie van zorgverantwoordelijke in het EPO;
- In het ZAG opnemen apart hoofdstuk
- Client goed informeren via WVGZ folder over de overdracht en tijdelijkheid van zorgverantwoordelijke.’

Verweersters verzoeken de klachtencommissie om de klachten ongegrond te verklaren.

5. Bevoegdheid van de klachtencommissie

De klachtencommissie heeft vastgesteld dat voor het verlenen van verplichte zorg aan klager een machtiging tot voortzetting van een crisismaatregel is verleend. De voortgezette crisismaatregel is op 1 november 2023 gegeven door de Rechtbank Oost-Brabant, geldend tot en met 22 november 2023. Een zorgmachtiging is inmiddels aangevraagd.

Klager klaagt over beslissingen op grond van de artikelen 8:9, 8:12 en 8:16 Wvvgz over het inzetten van tijdelijk verplichte zorg, de uitvoering van verplichte zorg en de toewijzing van de zorgverlening aan een andere zorgverantwoordelijke, zorgaanbieder of Geneesheer-Directeur. Op grond van artikel 10:3 onder l Wvvgz kan klager over deze beslissingen klachten indienen bij de klachtencommissie.

De klachtencommissie is dus bevoegd om deze klacht van klager te beoordelen.

6. De beoordeling van de klachten

1. Tijdelijk verplichte zorg en verplichte zorg op grond van de (V)CM (artt. 8:9 en 8:12 Wvvgz)

Vast staat dat geen aanzeggingen zijn uitgereikt zoals bedoeld in de artikelen 8.9 en 8.12 Wvvgz toen besloten werd om klager op basis van de toepasselijke crisismaatregel op 27 oktober 2023 op de HIC te plaatsen en daarmee tijdelijk verplichte zorg op grond van een noodsituatie of ter uitvoering van verplichte zorg op grond van een (voortgezette) crisismaatregel en klager daarmee in zijn vrijheden te beperken. Op grond van de wet en op grond van de jurisprudentie is dat wel een formeel vereiste, waarbij onder andere overleg met een betrokkene plaats vindt, een betrokkene wordt onderzocht, zijn wilsbekwaamheid wordt getoetst, en waarbij een betrokkene er op wordt gewezen dat hij de patientenvertrouwenspersoon kan consulteren en een klacht kan indienen bij de klachtencommissie.

Het betreffende formulier is echter pas op 29 november 2023 aan klager uitgereikt toen verweersters er achter kwamen dat dat eerder niet was gebeurd. Dat is dus te laat, zodat voor wat betreft de periode van 27 oktober 2023 tot en met 29 november 2023 de klacht van klager **gegrond** moet worden geoordeeld vanwege de hiervoor aangegeven formele reden. Aan een inhoudelijke beoordeling over die periode komt de klachtencommissie dan niet meer toe.

Voor wat betreft de periode vanaf 29 november 2023 acht de klachtencommissie de klacht van klager op dit onderdeel **ongegrond**. In feite betreft dit de periode vanaf de overplaatsing van klager naar OPSY.

Met verweersters is de klachtencommissie van oordeel dat de verdere uitvoering van de verplichte zorg beter kon plaats vinden bij OPSY en daarmee de overplaatsing naar die afdeling adequater was dan de daaraan voorafgaande opname op de HIC met als doel: langere detoxificatie van alcohol en drugs, klinische agressie- /emotieregulatietraining, somatische gezondheid monitoren en motiveren tot gezondere leefstijl (met name gericht ook op de ernstige OSAS), goede (dag- en nacht)structuur bieden, nabijheid bieden en onderzoeken wat een geschikte vervolgplek is passend bij zijn cognitief functioneren. Kortom: om ernstig nadeel af te wenden zoals de wet vereist.

Omdat klager zich verzette tegen deze overplaatsing heeft verweerster dus op goede gronden onder de toen nog lopende VCM besloten hem middels verplichte zorg over te plaatsen naar OPSY. De beslissing is daarmee proportioneel.

De klachtencommissie merkt daarbij op dat het regime bij OPSY overigens minder streng is dan op de HIC (van gesloten naar besloten, met perspectief op meer vrijheden), zodat in dat opzicht ook aan de vereisten van subsidiariteit en doelmatigheid is voldaan.

2. Mededeling van overplaatsing/andere zorgverantwoordelijke (art. 8:16 Wvvgz)

De klacht dat klager op grond van artikel 8:16 Wvvgz niet juist is geïnformeerd over de toewijzing van de zorgverlening aan een andere zorgverantwoordelijke, zorgaanbieder of Geneesheer-Directeur is **gegrond**.

Weliswaar begrijpt de klachtencommissie het verweer van verweersters dat het telkens uitreiken van een formulier ex artikel 8.16 Wvvgz (ook bij interne overplaatsingen) veel (extra) administratieve handelingen met zich mee brengt, maar in het arrest van de Hoge Raad van 13 mei 2022 (ECLI HR:2022:689) heeft de Hoge Raad bepaald dat aan de toewijzing van de verantwoordelijkheid voor het verlenen van zorg op grond van een juridische titel aan een andere zorgverantwoordelijke, in *alle gevallen* een uitdrukkelijke beslissing van de geneesheer-directeur als bedoeld in art. 8:16 Wvvgz ten grondslag moet liggen waarbij aan alle in dit artikel gestelde voorwaarden moet worden voldaan. Dit geldt óók indien de betrokkene op zichzelf geen bezwaar heeft tegen de wisseling van de zorgverantwoordelijke en óók als er een wisseling van zorgverantwoordelijke plaatsvindt als gevolg van een overplaatsing naar een andere setting van dezelfde zorgaanbieder.

In zijn motivering stelt de Hoge Raad in overweging 3.4 van zijn arrest: *“De tekst van de wet wijst erop dat de geneesheer-directeur aan de toewijzing van de verantwoordelijkheid voor het verlenen van zorg op grond van een zorgmachtiging aan een andere zorgverantwoordelijke in alle gevallen een uitdrukkelijke beslissing ten grondslag moet leggen. Dat art. 8:16 lid 1 Wvvgz bepaalt dat de geneesheer-directeur de verantwoordelijkheid kan toewijzen aan een andere zorgverantwoordelijke, brengt tot uitdrukking dat art. 8:16 Wvvgz aan de geneesheer-directeur een bevoegdheid toekent waarvan hij in voorkomend geval gebruik kan maken. Daarmee is niet tot uitdrukking gebracht dat de verantwoordelijkheid voor het verlenen van zorg ook kan overgaan zonder zo’n toewijzing van de geneesheer-directeur”*.

In overweging 3.5 licht de Hoge Raad toe: *“Dat bij toewijzing van de verantwoordelijkheid van de zorg op grond van een zorgmachtiging aan een andere zorgverantwoordelijke de geneesheer-directeur in alle gevallen een daarop gerichte beslissing moet nemen, strookt ook met de parlementaire toelichting op art. 8:16 Wvvgz.”*

In overweging 3.6 geeft de Hoge Raad aan: *“Met de Wvvgz is beoogd de rechtspositie van de betrokkene te versterken. De zorgverantwoordelijke heeft in de Wvvgz een eigen positie, met eigen plichten, bevoegdheden en verantwoordelijkheden, die hij zelfstandig kan uitoefenen, en die op de rechtspositie en de situatie van betrokkene van grote invloed kunnen zijn. Met het voorgaande strookt niet dat de verantwoordelijkheid voor het verlenen van zorg op grond van een zorgmachtiging aan een andere zorgverantwoordelijke zou kunnen worden toegewezen, zonder dat daaraan een beslissing van de geneesheer-directeur ten grondslag ligt en zonder dat aan de overige vereisten van art 8:16 Wvvgz is voldaan. Voorkomen moet worden dat de betrokkene en andere bij zijn positie nauw betrokken personen, niet van zodanige beslissing op de hoogte raken en niet van het hun toegekende klachtrecht gebruik kunnen maken.”*

Als gevolg van deze uitspraak is paragraaf 8.8 van de “Werkafspraken aanvraag en uitvoering zorgmachtiging” aangepast in die zin dat de door het Ketencoördinatieteam Wvvgz daarin opgenomen uitleg van art. 8:16 (omschreven was dat een redelijke wetsuitleg maakt dat art. 8:16 niet van toepassing is als binnen een instelling de ene zorgverantwoordelijke wordt opgevolgd door een volgende, bijvoorbeeld omdat de eerste zorgverantwoordelijke vertrekt, omdat de betrokkene van team/afdeling verandert of omdat de focus van de behandeling vraagt om een zorgverantwoordelijke van een andere discipline) is geschrapt. Aan deze Werkafspraken is in plaats daarvan opgenomen dat de geneesheer-directeur in alle gevallen waarin de verantwoordelijkheid van zorg overgaat op een andere zorgverantwoordelijke, een hierop gerichte schriftelijk gemotiveerde beslissing moet nemen.

Het beleid van de GGZE om aan artikel 8.16 WvGGZ ondanks de uitspraak van de Hoge Raad en ondanks de gewijzigde werkafspraken een andere uitleg te geven kan dus niet worden gevolgd. De

klachtencommissie begrijpt de extra administratieve last die een en ander met zich mee brengt en zij begrijpt ook dat op andere manieren getracht wordt om de rechtspositie van betrokkenen te waarborgen, maar zij kan geen andere beslissing nemen dan een beslissing in de lijn van de uitspraak van de Hoge Raad en van de daarna (gewijzigde) werkafspraken. De klacht van klager zal dus op dit punt **gegrond** worden verklaard.

7. Beslissing

De klachtencommissie verklaart de klacht over:

- de beslissing van 22 november 2023 om klager (intern) over te plaatsen naar de afdeling OPSY (art. 8:16 Wvvgz), **GEGROND** voor zover het ex artikel 8.16 Wvvgz bedoelde formulier niet aan klager is uitgereikt uit te voeren;
- de beslissing om tijdelijke verplichte zorg te verlenen (art. 8:12 Wvvgz) c.q. om de crisismaatregel uit te voeren (art. 8:9 Wvvgz) **GEGROND** voor de periode van 28 oktober 2023 tot en met 29 november 2023 en vanaf dat moment **ONGEGROND**.

Deze beslissing werd genomen te Eindhoven op 7 december 2023 door de klachtencommissie, bestaande uit de heer mr. dr. XXXX, vice-voorzitter, mevrouw XXXX, psychiater, en mevrouw mr. XXXX, in tegenwoordigheid van mevrouw XXXX, secretaris.